

УДК [81'38:001.891]:81'42

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-933X/2026-XXVI-3>

МАРКЕРИ КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТАХ

Білоконенко Людмила

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри української мови
Криворізький державний педагогічний університет
ORCID ID: 0000-0001-9329-1852

Мішеніна Тетяна

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови
Криворізький державний педагогічний університет
ORCID ID: 0000-0002-5992-4035

Стаття присвячена аналізу мовних маркерів вербалізації когнітивних процесів в академічних текстах та теоретичному обґрунтуванню поняття когнітивної прозорості академічного тексту як самостійної аналітичної категорії сучасного мовознавства. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі академічного письма як інструменту не лише трансляції знання, а й організації мисленнєвої діяльності адресата. За цих умов особливої ваги набуває проблема доступності наукового міркування, оскільки навіть логічно коректний текст може залишатися складним для інтерпретації через недостатню експлікацію когнітивних операцій автора.

Порушена у статті проблема породжена фрагментарністю наявних підходів до опису мовних засобів, що репрезентують мисленнєві процеси в академічному дискурсі, а також у відсутності інтегративної категорії, здатної описати видимість і відтворюваність ходу авторського мислення. Метою роботи є виявлення й систематизація мовних маркерів, які вербалізують базові когнітивні процеси (концептуалізацію, категоризацію, інференцію, планування, метакогнітивний контроль), а також обґрунтування когнітивної прозорості як характеристики, що відображає ступінь відкритості інтелектуальної траєкторії тексту для читача.

У результаті дослідження встановлено, що логічні конектори, інтенційні маркери, засоби структурно-ієрархічної організації та метатекстові конструкції формують цілісну систему вербалізації когнітивних процесів і забезпечують реконструйованість авторського міркування. Наукова новизна статті полягає в трактуванні когнітивної прозорості не як похідної від когерентності чи логічності, а як категорії, зорієнтованої на опис процесу мислення, що розширює можливості аналізу академічного тексту та створює підґрунтя для розроблення критеріїв оцінювання якості наукового письма з урахуванням когнітивного чинника. Категорія когнітивної прозорості може бути застосована як у лінгвістичних студіях, так і в освітній практиці для розвитку компетентностей аналітичного, структурованого й рефлексивного наукового викладу.

Ключові слова: науковий стиль, академічний дискурс, автор, когнітивні процеси, когнітивна прозорість академічного тексту.

Bilokonenko Liudmyla

Doctor of Philology, Professor,
Professor at the Department of Ukrainian Language
Kryvyi Rih State Pedagogical University

Mishenina Tetiana

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
The Head at Department of the Ukrainian Language
Kryvyi Rih State Pedagogical University

MARKERS OF COGNITIVE PROCESSES IN ACADEMIC TEXTS

The article is devoted to the analysis of linguistic markers of verbalisation of cognitive processes in academic texts and the theoretical substantiation of the concept of cognitive transparency of an academic text as an independent analytical category of modern linguistics. The study's relevance stems from the growing role of academic writing as a tool not only for the transmission of knowledge but also for the organisation of the addressee's thinking activity. Under these conditions, the accessibility of the logic of scientific reasoning becomes particularly important, since even a coherent, logically correct text may remain difficult to interpret due to insufficient explication of the author's cognitive operations.

The problem of the article addresses is the fragmentation of existing approaches to the description of linguistic means that represent thought processes in academic discourse, as well as the absence of an integrative category capable of describing the visibility and reproducibility of the author's thinking. The work aims to identify and systematise linguistic markers that verbalise basic cognitive processes (conceptualisation, categorisation, inference, planning, metacognitive control), as well as to substantiate cognitive transparency as a characteristic that reflects the degree of openness of the text's intellectual trajectory to the reader. As a result of the study, it was found that logical connectors, intentional markers, means of structural-hierarchical organisation, and metatextual constructions form a holistic system for the verbalisation of cognitive processes and ensure the reconstructibility of the author's reasoning. The scientific novelty of the article lies in the interpretation of cognitive transparency not as a derivative of coherence or logic, but as a category oriented towards the description of the thinking process, which expands the possibilities of analysing an academic text and creates a basis for developing criteria for assessing the quality of scientific writing, taking into account the cognitive factor. The category of cognitive transparency can be applied both in linguistic studies and in educational practice to develop competencies in analytical, structured, and reflective scientific presentation.

Key words: *scientific style, academic discourse, author, cognitive processes, cognitive transparency of academic text.*

Вступ. Сучасний академічний дискурс постає і як простір подання наукових ідей, і як демонстрація складних когнітивних процесів. Загальний інтерес викликає питання мовної фіксації операцій мислення: узагальнення, концептуалізації, категоризації, інтерпретації, аргументації, оцінювання. Проблему вбачаємо в тому, що в тексті когнітивні процеси представлені опосередковано – через мовні засоби, які часом складно піддати формальному опису. Когнітивні операції залишаються прихованими, але їхні сліди можна простежити в епістемічних маркерах, логіці та засобах структурування інформації, у розгортанні аргументації, проявах інтелектуальної позиції автора. Їхнє виявлення, класифікація – це умова для розуміння, як формується науковий зміст і як автор керує процесом сприйняття тексту.

Актуальність нашого дослідження зумовлена кількома чинниками. По-перше, у сучасній академічній комунікації посилюється роль прозорості та валідності аргументації. По-друге,

когнітивно орієнтовані студії в мовознавстві, хоча й розвиваються, переважно піддають науковому розгляду причинно-наслідкові зв'язки чи семантичні моделі, але не надто зосереджені на текстових ознаках процесу мислення автора. По-третє, глобалізація науки і зростання міждисциплінарних досліджень актуалізують потребу у виробленні спільних принципів опису когнітивних механізмів, що реалізовані в текстах у різних галузях знання. І нарешті згадаємо про культуру академічного письма, яка має на увазі грамотність автора, усвідомлене використання мовних засобів, що дають змогу чітко, структуровано й доказово передавати хід думки. Тож аналіз когнітивних процесів здатний не лише розширити лінгвістичне розуміння академічного дискурсу, але й сприяти вдосконаленню практик наукового письма.

В українській науковій царині за останні роки посилюється інтерес до когнітивних підходів і системи епістемічних маркерів як індикаторів ментальних операцій у тексті. Наукові джерела систематизують методологію когнітивної лінгвістики, описують механізми мислення та комунікації [6; 7]. Учені акцентують когнітивні стратегії в навчанні академічного письма, аналізують, як періоди когнітивного розвитку дають змогу здобувачам освіти набувати гнучкості в мисленні, здатності до розумових гіпотез, міркувань і розв'язання проблем [2; 3; 9]. Ця аналітична лінія пов'язує теоретичні моделі мислення із практикою формування тексту, такі методичні й доказові ресурси затребувані при розробці навчальних курсів. Зростає увага й до застосування цифрових інструментів для відстеження маркерів когнітивних операцій у великих корпусах текстів. Фахівці інтегрують ці методи для верифікації концептуальних метафор, полісемії, синонімії [1; 4], застосовують нові підходи, що вже визнані у світі (напр., метод діахронічного аналізу). Попри значну увагу до академічного письма когнітивна прозорість тексту, що визначає доступність мисленнєвих кроків для читача, залишається майже не концептуалізованою в українській лінгвістиці. Фактичні дослідження здебільшого торкаються окремих аспектів когнітивної організації тексту, але не пропонують модель прозорості когнітивних стратегій автора.

Мета дослідження – аналіз мовних засобів, що репрезентують мисленнєві процеси автора в академічному дискурсі. **Завдання:** 1) означити когнітивні процеси, що реалізуються під час створення академічних текстів; 2) розглянути мовні маркери вербалізації когнітивних процесів; 3) умотивувати поняття «когнітивна прозорість академічного тексту».

Методи та методики дослідження. Для проведення означеної розвідки (на матеріалі праць вітчизняних дослідників, оприлюднених у фахових виданнях України за 2023–2025 рр.) ми послуговувалися методом текстологічного аналізу для виявлення і класифікації маркерів; когнітивно-лінгвістичного аналізу, щоб оцінити, як мовні засоби відображають ментальні операції автора; контент-аналізу задля систематизації знаків, що формують когнітивну прозорість тексту; дискурсивного аналізу, який уможливив вивчення функціональних впливів маркерів на розуміння й навігацію текстом.

Результати та дискусії. Передусім звернімося до когнітивних процесів, релевантних для написання академічного тексту. Його створення є продуктом складної інтеграції низки когнітивних операцій, що забезпечують перехід від внутрішніх ментальних структур до експлікованого наукового викладу. Продукування такого тексту – це регулятивно-креативна діяльність, коли взаємодіють концептуалізація, категоризація, інференція, планування й метакогнітивний контроль. Ці процеси забезпечують створення нового знання і визначають ступінь доступності перебігу думки автора для читача.

Концептуалізація – базова операція, започатковує внутрішню доказову структуру досліджуваного явища. У науковому полі вона позначається у вибудовуванні концептуальних рамок інтерпретації, формулюванні дефініцій, формуванні термінологічної системи.

Концептуалізація має структурний характер, оскільки поєднує абстрактні й конкретні компоненти досвіду автора.

Категоризація забезпечує структурування тесту відповідно до певних класифікаційних принципів. Р. Лангакер і Дж. Тейлор говорять, що операцію не можна сприймати лише як класифікацію, вона є динамічним моделюванням зв'язків між елементами знання [8; 10]. В академічному тексті розкривається у створенні певних складників тексту: рубрик, розділів, блоків, частин тощо. Наприклад, наукові видання висувають вимоги до оформлення статей, у яких повинні бути обов'язкові елементи: *вступ, постановка проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій, мета і завдання, методи та методика дослідження, результати та дискусії, виклад основного матеріалу, висновки*. Когнітивні маркери, як структурно-логічні, так і структурно-організаційні, пояснюють зв'язки між компонентами тексту, керують послідовністю подання матеріалу та ієрархією змісту, унаочнюють авторське мислення на макрорівні.

Інференція – основа для аргументації, операція виведення нового знання на базі наявного. Проявляється у формуванні пояснень, узагальнень, умовиводів, при тому вони не завжди ґрунтовані на представленій раніше інформації, але є їхнім логічним результатом. Автор вдається до інференції щоразу, коли основує причинно-наслідкові зв'язки, витлумачує дані, порівнює теоретичні підходи, формує власні положення. Характер операції визначає ступінь логічності й аналітичності тексту: чим більш повно автор надає пояснювальний текст, тим більш доступним він є для читача.

Планування, метакогнітивний контроль забезпечують регулятивний компонент письма. Планування передбачає визначення комунікативної мети, прогнозування структури тексту, добір аргументів і джерел. На цьому етапі формується загальна логіко-смилова схема, що спрямовує розгортання змісту. Метакогнітивний контроль виступає як усвідомлене керування власним мисленням у процесі пізнавальної діяльності, коли автор указує хід міркування, відстежує його правильність і послідовність, оцінює аргументи, коригує виклад. У текстах операція проявляється в поясненнях, сигналах про переходи між думками, коментарях (*розглянемо далі, важливо зазначити, у цьому контексті хочемо уточнити, у цьому аспекті варто сказати, передусім зупинимось на, такий підхід дає змогу, доцільно також передбачити* тощо).

Названі вище операції взаємодіють: концептуалізація формує доказову основу тексту, категоризація його впорядковує, інференція забезпечує логіку умовиводу, планування й контроль підтримують комунікативну якість і наукову вірогідність. Цю узгодженість реалізує система мовних засобів, які дають змогу авторові зробити власну мисленнєву діяльність удоступненою.

Вербалізація когнітивних процесів – це одна з важливих рис побудови наукового мислення і спосіб його репрезентації. Кожен академічний текст не лише повідомляє про результати праці автора, а й демонструє, як він мислить, структурує зміст, вибудовує логічні зв'язки й формує висновки. У цьому разі мовні маркери функціонують як інструменти, що роблять інтелектуальні операції прозорими для читача, забезпечують пізнавальну відкритість знання.

Логічні конектори постають як найбільш стабільні й універсальні засоби вербалізації когнітивних дій. Їхня функціональність полягає у фіксації аналітичних, дедуктивних та індуктивних переходів у мисленні автора. Маркери *з одного боку / з іншого боку, у такому разі, у цьому разі, щодо цього, у цьому плані, на додаток, отже, тож, відповідно* тощо відбивають рух думки, організують причинно-наслідкові схеми, підкреслюють базові блоки.

Логічні засоби взаємодії між елементами тексту виконують одночасно текстову й когнітивну функцію, вони впорядковують як структуру тексту, так і структуру аргументації,

напр.: *Такий аналіз містить певні ключові теми. З одного боку...; З іншого боку, систему розглядають як...; У такому разі окремої уваги потребує питання про...; Це дає змогу отримати вичерпний аналіз...; Отже, проведене дослідження дає підстави для...;* де моделі подання інформації сигналізують про операцію аналізу з послідовним розгортанням думки або про перехід до фази узагальнення.

Інтенційні засоби фіксують авторську стратегію щодо адресата: вони показують, на чому саме адресант хоче зосередитися (пояснити, уточнити, аргументувати, спростувати, окреслити межі тощо). До таких уналежнюємо маркери: *азначимо, уточнимо, важливо підкреслити, припустимо, з'ясуємо, акцентуємо, вивчимо, зосередимось, розглянемо* тощо. Напр.: *Важливо підкреслити, що основною характеристикою є...; У цій статті ми розглянемо...; Для адекватного моделювання необхідно уточнити...; Проблемна ситуація стає вихідною точкою: спершу потрібно з'ясувати певну інформацію та відомості, потім їх уточнити з тим, щоб...; В умовах сучасних реалій це потребує нових уточнень та деталізації...; За цих умов з'ясування природи, ознак, причин, форм, видів є актуальним для...; Тож повернімося в цьому контексті до важливого поняття, акцентуючи підходи до...;* де автори вказують на когнітивні операції вибору траєкторії оприлюднення матеріалу.

Структурування виступає однією з базових дій у науковому мисленні і проявляється через певні мовні сигнали: *по-перше / по-друге, далі, передусім, потім, згодом, незабаром, невдовзі, до того ж, окрім того,* що реєструють ієрархізацію й послідовність думки. Їх не сприймаємо як формально-текстові елементи, адже вони виконують когнітивно-дискурсивну функцію, коли адресат бачить логічну вісь, розуміє порядок операцій, може реконструювати перебіг авторського мислення. Напр.: *Ця ситуація має безсумнівні наслідки для політики регіонального розвитку. По-перше, відповідальність за різні аспекти регіонального. По-друге, таке середовище значно ускладнює проектування та впровадження комплексної стратегії регіонального розвитку <...> По-третє, така фрагментація лежить в основі багатьох проблем у реалізації політики* [5, с. 78], де маркери *по-перше, по-друге, по-третє* окреслюють когнітивну рамку, що передбачає розгортання кількох пов'язаних елементів.

Метатекст – механізм експлікації мисленнєвих стратегій, вербалізує не результат, а процедури інтелектуальної діяльності автора, робить їх видимими для читача. Це можуть бути різні операції, як-от: коментар щодо мети, структури тексту (*мета цього розділу полягає в, підсумуємо викладене вище*), планування і прогнозування (*у першому розділі проаналізуємо, найперше окреслимо теоретичні засади*), логічні переходи і структуризація (*після цього перейдемо до, розглянемо наступний аспект проблеми*), контроль і корекції міркування (*повернімося до попереднього положення; варто уточнити, що*), оцінювання (*це вможливило висновок, наведені дані свідчать про, з огляду на сказане*), які показують, що автор не лише надає інформацію, а й коментує свій виклад. Напр.: *У подальшому аналізі зосередимо увагу на змінах, що супроводжують процес...; Як буде показано нижче, запропонована модель має низку переваг у контексті...; Для з'ясування природи явища звернімося до аргументації, запропонованої у...; У цьому підрозділі окреслимо ключові умови формування...; Далі обґрунтуємо вибір підходів, спираючись на...; З міркувань лаконічності обмежимося найрепрезентативнішими прикладами; Як показує зіставлення отриманих даних, ефективність стратегії залежить від...; Наступний фрагмент демонструє зміну, на яку звертаємо увагу; Повернімося до центрального питання, сформульованого на початку розділу; З огляду на зазначені теоретичні підходи, розглянемо структуру...; Як бачимо з попередніх спостережень, функціонування цієї одиниці зумовлює появу...; Цей висновок підтверджують результати аналізу.*

Метатекст працює у взаємодії з логічними конекторами, інтенційними засобами та структуруванням. Логічні маркери забезпечують послідовність аргументації, а метатекст робить її явною й коментує для адресата. Іntenційні конструкції окреслюють наміри автора, а метатекст перетворює їх на каркас для розвитку міркування. Структурування закладає композицію, а метатекст забезпечує навігацію, синхронізує будову тексту з логікою пізнавального процесу. Завдяки цим процесам метатекст викарбовує ключові когнітивні операції й тим робить їх прозорими для читача.

Наведені вище маркери когнітивних процесів утворюють цілісну систему, що відображає різні рівні інтелектуальної роботи автора:

- 1) аналітичні операції (логічні конектори);
- 2) комунікативне планування (інтенційні засоби);
- 3) структурно-ієрархічне впорядкування (засоби структурування);
- 4) рефлексивно-методологічні дії (метатекст).

Вони сукупно забезпечують явище, яке пропонуємо назвати **когнітивна прозорість академічного тексту**. Це здатність тексту демонструвати читачеві логіку, напрям і мотивацію мисленневих операцій автора. Когнітивна прозорість постає як результат цілеспрямованої роботи з мовними маркерами, що роблять внутрішній хід думки відновлюваним і передбачуваним. Завдяки цьому текст досягає високого рівня викладу й аргументованої послідовності, а наукова комунікація набуває ефективності. Когнітивна прозорість поєднує мовні, прагматичні й когнітивні параметри, визначає, чи може читач реконструювати хід міркування автора без надмірних зусиль.

Когнітивна прозорість академічного тексту має певні властивості.

1. Один із ключових параметрів – **експліцитність логіко-смислових зв'язків**, що забезпечують зрозумілу послідовність думки. Читач не повинен вгадувати приховані кроки, бо чітко вибудований текст демонструє їх через відповідні маркери. Такі структури не лише організують дискурс, а й безпосередньо відображають процес руху думки, тобто забезпечують прозорість когнітивної операції висновування.

2. **Прогнозованість структури тексту**. Прозорий академічний текст містить сигнали, які готують читача до наступного етапу думки. Це когнітивний каркас сприйняття, що мінімізує порушення текстової динаміки.

3. **Баланс між узагальненням і конкретизацією** – параметр, що відбиває оптимальний рівень деталізації когнітивних операцій. Надлишкова загальність робить хід міркування непрозорим, а надмірна деталізація спричиняє інформаційне перевантаження. Баланс – це чітка ієрархія смислових блоків, де загальні концепти супроводжені достатнім поясненням.

4. **Метатекстуальність** формує прозорість не лише на рівні структури, а й на рівні нарративу наукової думки, тобто способу розгортання й інтерпретації міркування. Через метатекст автор коментує власні когнітивні дії, і читач отримує доступ не лише до результату пізнання, а й до процесу мислення як руху інтелектуальних кроків. Така нарративна прозорість уможлиблює реконструкцію логіки формування знання, а не лише відстеження формальних зв'язків між фрагментами тексту.

5. **Когнітивна економія** завбачує оптимальний співзв'язок між обсягом інформації і складністю її представлення. Прозорий текст уникає надмірного термінологічного нашарування, необґрунтованих відступів, дублювання змісту. Когнітивна економія зумовлена потребою ефективної комунікації, коли адресат отримує максимум інформації за мінімальних зусиль. У цьому разі когнітивна прозорість маркує якість академічного письма.

Застосування категорії когнітивної прозорості дає змогу не лише описувати, а й оцінювати академічні тексти. Вона вможлиблює визначення, наскільки читач може реконструювати

логіку авторського міркування, які мовні засоби сприяють або перешкоджають цьому процесу, та які дискурсивні рішення формують ефективну наукову комунікацію

Думаємо, що когнітивна прозорість має градуальну структуру, може виявлятися по-різному в текстах різних жанрів, фахової традиції чи кваліфікації автора та респондентів. Підхід до когнітивної прозорості як аналітичної категорії також вможливує формування критеріїв оцінювання якості академічних текстів. Вона дає змогу відстежувати баланс між інформацією й когнітивною доступністю, між складністю концептуального змісту та експлікованістю його логічної структури.

Висновки. У дослідженні ми звернулися до аналізу мовних засобів, які вербалізують когнітивні процеси в академічному дискурсі, вдалися до спроби окреслити їхню системну природу й пояснити механізми вибудови когнітивної прозорості тексту. Концептуалізація, категоризація, інференційні операції, планування, прогнозування та метакогнітивний контроль становлять підґрунтя інтелектуальної організації наукового викладу. Їхній мовний прояв у формі логічних конекторів, інтенційних елементів, а також структурування інформації, у поєднанні з механізмами експлікації мисленнєвих стратегій, створюють умови для відбиття кроків авторського судження.

Когнітивна прозорість функціонує як інтегративна аналітична категорія, спрямована на оцінку ступеня доступності міркувань автора. Їй притаманні п'ять параметрів: експліцитність логіко-смислових зв'язків, прогнозованість структури, баланс між узагальненням і конкретизацією, метатекстуальність і когнітивна економія, які дають змогу читачу реконструювати інтелектуальну траєкторію авторського розмірковування для ефективної наукової комунікації. Підвищення прозорості академічного тексту знижує когнітивне навантаження на читача, оптимізує обробку складних концептів, сприяє точному висвітленню наукових аргументів. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в поглибленому аналізі параметрів когнітивної прозорості в різних жанрах академічного дискурсу.

Література:

1. Ділай І. П., Ділай М. П. Когнітивна корпусна лінгвістика: сучасний стан і перспективи. *Нова філологія*. 2021. № 83. С. 71–78. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-83-10>.
2. Дмитрієв С. В. Когнітивна методика навчання української мови в умовах нової української школи. *Записки з українського мовознавства*. 2024. № 31. С. 243–253. <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2024.31.309435>.
3. Лавренчук Ю. Навчання й оцінювання інтегрованого аудіювання та письма в закладах вищої освіти: аналіз когнітивних процесів. *Мистецтво лінгводидактики*. 2023. Вип. 12 (2). С. 53–66. <https://doi.org/10.17721/2663-0303.2023.2.04>.
4. Марчишина А., Скрипник А. Експресивна стилістика наукового тексту. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Філологічні науки*. 2025. Вип. XXV. С. 110–118. <https://doi.org/10.32782/2412-933X/2025-XXV-14>.
5. Попазогло А. С. Контекст політики регіонального розвитку в аспекті відновлення України. *Політикус*. 2025. № 1. С. 76–80. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-1.11>
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. С. 365–420.
7. Яненко Л. Лінгвістичні проблеми когнітивного дисонансу. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи* : колективна монографія. Конін-Ужгород-Київ-Херсон : Посвід, 2020. С. 367–375.
8. Langacker R. Foundations of cognitive grammar: In 2 volumes. Stanford : Stanford Univ. Press, 1987. Vol. 1. 516 p.
9. Sari I., Pulungan A. H., Husein R. Students' cognition and attitude in writing descriptive text. *Britain International of Linguistics Arts and Education Journal*. 2020. Vol. 2. No. 1. P. 395–404. <https://doi.org/10.33258/biolae.v2i1.210>.

10. Taylor J. Gramatyka kognitywna / [przekład M. Buchta, Ł. Wiraszka]. Kraków : UNIVERSITAS, 2002. 755 s.

References:

1. Dilai, I. P., Dilai, M. P. (2021). Kohnityvna korpusna linhvistyka: suchasnyi stan i perspektyvy [Cognitive corpus linguistics: the current state and prospects]. *Nova filolohiia*, 83, 71–78. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-83-10> [in Ukrainian].
2. Dmytriiev, S. V. (2024). Kohnityvna metodyka navchannia ukrainskoi movy v umovakh novoi ukrain-skoi shkoly [Cognitive methodology of teaching ukrainian language in the context of the new ukrainian school]. *Zapysky z ukrainskoho movoznavstva*, 31, 243–253. <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2024.31.309435> [in Ukrainian].
3. Lavrenchuk, Yu. (2023). Navchannia y otsiniuvannia intehrovanoho audiuvannia ta pysma v zak-ladakh vyshchoi osvity: analiz kohnityvnykh protsesiv [Teaching and assessment of listening-into-writ-ing in higher education institutions: cognitive processes]. *Mystetstvo linhvodydaktyky*, 12 (2), 53–66. <https://doi.org/10.17721/2663-0303.2023.2.04> [in Ukrainian].
4. Marchyshyna, A., Skrypnyk, A. (2025). Ekspresywna stylistyka naukowego tekstu [Expressive sty-listics of an academic text]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Filolohichni nauky*, XXV, 110–118. <https://doi.org/10.32782/2412-933X/2025-XXV-14> [in Ukrainian].
5. Popazohlo, A. S. (2025). Kontekst polityky rehionalnoho rozvytku v aspekti vidnovlennia Ukrainy [The context of regional development policy in the aspect of Ukraine's recovery]. *Politykus*, 1, 76–80. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-1.11> [in Ukrainian].
6. Selivanova, O. O. (2008). Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy [Modern linguistics: trends and problems]. Poltava : Dovkillia-K, 365–420. [in Ukrainian].
7. Yanenko, L. (2020). Linhvistychni problemy kohnityvnoho dysonansu [Linguistic Problems of Cog-nitive Dissonance]. *Rozvytok suchasnoi osvity i nauky: rezultaty, problemy, perspektyvy: kolektywna monohrafiia – Linguistic Problems of Cognitive Dissonance. Development of Modern Education and Sci-ence: Results, Problems, Prospects* (collective monograph). Konin-Uzhhorod-Kyiv-Kherson : Posvid, 367–375. [in Ukrainian].
8. Langacker, R. (1987). Foundations of cognitive grammar: In 2 volumes. Stanford: Stanford Univ. Press, 1 [in English].
9. Sari, I., Pulungan, A. H., Husein, R. (2020). Students' cognition and attitude in writing descriptive text. *Britain International of Linguistics Arts and Education Journal*, 1(2), 395–404. <https://doi.org/10.33258/biolae.v2i1.210> [in English].
10. Taylor, J. (2002). Gramatyka kognitywna [Cognitive grammar] / [przekład M. Buchta, Ł. Wiraszka]. Kraków : UNIVERSITAS. [in Polish].

Стаття поширюється
на умовах ліцензії відкритого доступу
(CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 19.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.03.2026